

28. Schadevergoedingen op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg: een eerste verkenning

Jeffrey Groen

1. Inleiding

Inmiddels is de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) een aantal maanden in werking en wordt de praktijk steeds meer en beter ingericht op de nieuwe structuur van de wet en de relevante bepalingen daarin.¹ De Wvggz voorziet onder meer in een klachtenregeling, in het kader waarvan ook een schadevergoeding kan worden toegekend. In de aanloop naar de inwerkingtreding van de Wvggz werd reikhalzend uitgezien naar het antwoord op de vraag of er veel zou veranderen in de wijze waarop de rechter om zou gaan met schadevergoedingsverzoeken op grond van de Wvggz. In de afgelopen maanden (tot en met peildatum 21 april 2020) zijn er zestien beschikkingen gepubliceerd waarin een verzoek om schadevergoeding op grond van de Wvggz bij de rechter aan de orde is gekomen.

In dit artikel worden die zestien rechterlijke beschikkingen besproken ten behoeve van een eerste verkenning van hoe de rechter de verzoeken om schadevergoeding beoordeelt, die op grond van de Wvggz aan hem kunnen worden voorgelegd. Op basis van die verkenning wordt voorzichtig getracht om aanknopingspunten uit de tot nu toe gepubliceerde jurisprudentie

1 De Wvggz trad in werking op 1 januari 2020 (*Stb.* 2018, 37) en vervangt sindsdien de Wet bijzondere opnemings in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) voor wat betreft zorgverlening aan mensen met een psychiatrische stoornis.

af te leiden. Voorafgaand aan de verkenning wordt de klachtenregeling op grond van de Wvggz en de daarin opgenomen schadevergoedingsregeling kort uiteengezet (par. 2). Daarna worden de eerste Wvggz-uitspraken met betrekking tot schadevergoeding besproken (par. 3). Ten eerste wordt hierbij ingegaan op de mate waarin de betrokkene moet stellen en, zo nodig, moet bewijzen dat hij schade heeft geleden en dat die schade het gevolg is van het niet naleven van de Wvggz (de stel- en bewijsplicht). Ten tweede wordt ingegaan op de 'soort' schade waarvoor vergoeding werd toegekend en op de hoogte van die vergoeding. Afgesloten wordt met een beschouwing (par. 4). Volledigheids halve zij opgemerkt dat ook klachtencommissies bevoegd zijn een schadevergoeding op grond van de Wvggz toe te kennen. Door klachtencommissies genomen beslissingen blijven in dit artikel evenwel buiten beschouwing.

2. Wvggz: klachten- en schadevergoedingsregeling

2.1 Klachtenregeling

De klachtenregeling van de Wvggz is opgenomen in hoofdstuk 10, getiteld 'Klachtenprocedure en schadevergoeding'. Op grond van art. 10:3 Wvggz kan de betrokkene, de vertegenwoordiger of een nabestaande van de betrokkene een schriftelijke en gemotiveerde klacht indienen bij een (onafhankelijke) klachtencommissie² over enerzijds de nakoming van een verplichting, anderzijds een beslissing die is genomen op grond van één van de in art. 10:3 Wvggz opgenomen bepalingen. Nadat de

2 Op grond van art. 10:1 Wvggz moet de zorgaanbieder zijn aangesloten bij een door één of meer representatief te achten cliëntenorganisaties en één of meer representatief te achten organisaties van zorgaanbieders ingestelde klachtencommissie, die bestaat uit een oneven aantal van ten minste drie leden die niet werkzaam zijn bij of voor de zorgaanbieder en die zodanig is samengesteld dat een deskundige en zorgvuldige beslissing op de klacht is gewaarborgd.

klachtencommissie naar aanleiding van de ingediende klacht een beslissing heeft genomen kan de betrokkene, maar ook diens vertegenwoordiger, nabestaande of de zorgaanbieder, op grond van art. 10:7 Wvggz binnen zes weken beroep instellen bij de rechter. Het instellen van beroep kan ook indien de klachtencommissie niet tijdig een beslissing heeft genomen.

2.2 Schadevergoeding

De schadevergoedingsregeling is vastgelegd in art. 10:11 en 10:12 Wvggz. Uit art. 10:11 lid 1 Wvggz volgt dat de indiener van een klacht (de 'verzoeker') bij de klachtencommissie tevens om schadevergoeding door de zorgaanbieder kan verzoeken. De klachtencommissie kan ook ambtshalve tot schadevergoeding door de zorgaanbieder besluiten. Uit art. 10:11 lid 2 Wvggz volgt dat de verzoeker ook bij een verzoekschrift bij de rechter (waarmee de verzoeker in beroep gaat tegen de beslissing of de niet-tijdige beslissing van een klachtencommissie) een verzoek tot schadevergoeding kan doen. Ook de rechter kan ambtshalve tot schadevergoeding door de zorgaanbieder besluiten. Voordat de klachtencommissie dan wel de rechter besluit tot schadevergoeding wordt de zorgaanbieder gehoord, aldus art. 10:11 lid 3 Wvggz. Die hoorplicht is opgenomen omdat de schadevergoeding ten laste van de zorgaanbieder komt.³ Op grond van art. 10:11 lid 4 Wvggz wordt de schadevergoeding 'naar billijkheid vastgesteld'.

Naast voornoemde mogelijkheden voor verzoeken tot schadevergoeding in het kader van een klachtenprocedure, kunnen op grond van de Wvggz ook zelfstandige procedures tot schadevergoeding bij de rechter worden ingesteld.⁴ Zo ziet art. 10:12 lid 1 Wvggz op situaties waarin een crisismaatregel wordt genomen of ver-

plichte zorg wordt verleend in afwachting van een crisismaatregel (als bedoeld in art. 7:3 Wvggz). Als in die situaties de Wvggz niet in acht is genomen, kan de betrokkene of diens vertegenwoordiger door middel van een schriftelijk en gemotiveerd verzoekschrift bij de rechter verzoeken om schadevergoeding. Die schadevergoeding komt dan, afhankelijk van wie welke wetsbepaling geschonden heeft, ten laste van de 'overtreder'. Dat kan de gemeente zijn in verband met de rol van de burgemeester, of de organisaties onder wiens verantwoordelijkheid de personen die overgaan tot het leveren van verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel (als bedoeld in art. 7:3 lid 4 Wvggz) hebben gehandeld.

Art. 10:12 lid 2 Wvggz biedt de betrokkene of diens vertegenwoordiger de mogelijkheid om een verzoek tot schadevergoeding ten laste van de zorgaanbieder of de zorgverantwoordelijke bij de rechter in te dienen, indien de wet niet in acht is genomen door de geneesheer-directeur of de zorgverantwoordelijke. Art. 10:12 lid 3 Wvggz biedt de betrokkene of de vertegenwoordiger ten slotte de mogelijkheid om te verzoeken tot schadevergoeding ten laste van de Staat, indien de wet niet in acht is genomen door de officier van justitie of de rechter. In alle voornoemde gevallen wordt de toe te kennen schadevergoeding naar billijkheid vastgesteld. Deze bepalingen vertonen gelijkenis met die van de Wet Bopz op dit punt (art. 28 en 35 Wet Bopz).⁵

Zoals opgemerkt zijn er inmiddels zestien beschikkingen gepubliceerd waarin de rechter een verzoek tot schadevergoeding op grond van de Wvggz heeft beoordeeld. In de volgende

3 *Kamerstukken II 2015/16, 32399, 25, p. 197* (Tweede Nota van wijziging).

4 *Kamerstukken II 2009/10, 32399, 3, p. 103* (Memorie van Toelichting) en *Kamerstukken II 2015/16, 32399, 25, p. 197* (Tweede Nota van wijziging).

5 Voor een onderzoek over de vraag wat met een schadevergoeding naar billijkheid wordt bedoeld, welke schadeposten voor schadevergoeding in aanmerking komen en in welke mate de verzochte schade moet worden onderbouwd zij verwezen naar R.P. Wijne, 'Een billijke schadevergoeding als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg: volledig en deels forfaitair', *TvGR 2019, afl. 6, p. 433-449*.

paragraaf worden deze uitspraken en in het bijzonder de daarin opgenomen overwegingen over schadevergoeding beknopt besproken.

3. Beschikkingen

3.1 Stel- en bewijsplicht

Op 4 februari 2020 verklaarde de Rechtbank Noord-Holland het beroep tegen een crisismaatregel (gedeeltelijk) gegrond omdat de burgemeester had nagelaten zich ervan te vergewissen dat de medische verklaring afkomstig was van een niet bij de behandeling betrokken psychiater.⁶ De betrokkene had, op grond van art. 10:12 lid 1 Wvvggz, in het verzoekschrift zonder nadere onderbouwing om ‘schadevergoeding’ verzocht. De rechtbank oordeelde dat de betrokkene daarmee niet had voldaan aan de op haar rustende stelplicht omtrent de schade en wees het verzoek af.⁷

Op 7 februari 2020 wees ook de Rechtbank Gelderland een schadevergoedingsverzoek af. In deze zaak had de rechtbank het beroep tegen een crisismaatregel gegrond verklaard omdat de betrokkene niet van rechtsbijstand was voorzien na het nemen van deze crisismaatregel.⁸ De rechtbank oordeelde wat betreft het schadevergoedingsverzoek (als bedoeld in

art. 10:12 lid 1 Wvvggz) echter dat die schending van art. 7:2 lid 2 Wvvggz *niet* maakte dat ook de crisismaatregel onrechtmatig was genomen. Daardoor bestond volgens de rechtbank geen grond voor schadevergoeding. De rechtbank vervolgde: ‘Voor zover de advocaat in haar verzoek ook heeft bedoeld dat het handelen in strijd met de wet na afgifte van de crisismaatregel zou moeten leiden tot schadevergoeding, is het verzoek onvoldoende onderbouwd. De niet nader gespecificeerde stelling dat de advocaat na opname uitleg had kunnen geven aan betrokkene over wat er aan de hand was, is daarvoor naar het oordeel van de rechtbank niet voldoende.’ De rechtbank wees het schadevergoedingsverzoek af.⁹ Zie voor vergelijkbare overwegingen over het uitgangspunt dat ongegrondverklaring van het beroep tegen een genomen crisismaatregel in beginsel *geen* grond voor schadevergoeding oplevert ook de beschikking van Rechtbank Amsterdam van 14 februari 2020, de beschikking van de Rechtbank Midden-Nederland van 23 maart 2020 en de beschikking van de Rechtbank Noord-Holland van 27 maart 2020.¹⁰

Ook de Rechtbank Midden-Nederland wees in haar beschikking van 21 februari 2020 een verzoek om schadevergoeding in de zin van art. 10:12 lid 1 Wvvggz af. In deze zaak had de betrokkene enkel gesteld dat het gevorderde bedrag ‘redelijk en billijk’ was. De rechtbank overwoog dat de betrokkene met die stelling op geen enkele wijze had onderbouwd waaruit de schade die de betrokkene zou hebben geleden had bestaan. De rechtbank achtte het verzoek tot schadevergoeding onvoldoende gemotiveerd en onderbouwd en wees het verzoek af.¹¹

6 Op grond van art. 7:1 lid 3 sub a Wvvggz geldt dat de burgemeester niet eerder een crisismaatregel neemt dan nadat hij ervoor zorg heeft gedragen dat een psychiater (...) in een medische verklaring zijn bevindingen vermeldt inzake de actuele gezondheidstoestand van betrokkene en, kort gezegd, of aan de vereisten voor een crisismaatregel is voldaan. Uit art. 5:7 sub d Wvvggz volgt dat deze psychiater minimaal één jaar geen zorg mag hebben verleend aan betrokkene.

7 Rb. Noord-Holland 4 februari 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:1018.

8 Op grond van art. 7:2 lid 3 Wvvggz geldt dat, indien betrokkene geen advocaat heeft, de burgemeester binnen 24 uur na het nemen van de crisismaatregel ervoor zorgdraagt dat betrokkene wordt bijgestaan door een advocaat, tenzij betrokkene daartegen bedenkingen heeft.

9 Rb. Gelderland 7 februari 2020, ECLI:NL:RBGEL:2020:795.

10 Rb. Amsterdam 14 februari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1535; Rb. Midden-Nederland 23 maart 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1071 en Rb. Noord-Holland 27 maart 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:2363.

11 Rb. Midden-Nederland 21 februari 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:699.

In de zaak die leidde tot de beschikking van 24 februari 2020 van de Rechtbank Amsterdam verklaarde de rechtbank een beroep tegen een crisismaatregel gedeeltelijk gegrond. De betrokkene had op grond van art. 10:12 lid 1 Wvzgg gesteld dat schadevergoeding op zijn plaats was. De rechtbank overwoog echter dat de betrokkene onvoldoende had gesteld waaruit die schade had bestaan en achtte ook geen gronden van billijkheid aanwezig om tot schadevergoeding over te gaan.¹²

3.2 Toekenning van schadevergoeding

Op 3 februari 2020 oordeelde de Rechtbank Noord-Holland in een beroep tegen een crisismaatregel dat de burgemeester de betrokkene (ten onrechte) niet in de gelegenheid had gesteld om te worden gehoord,¹³ alsook dat de betrokkene (veel) te laat van een advocaat was voorzien terwijl de betrokkene geen bezwaren tegen rechtsbijstand had geuit. Wat betreft het door de betrokkene ingestelde verzoek tot schadevergoeding in de zin van art. 10:12 lid 1 Wvzgg overwoog de rechtbank: *'In het enkele feit dat de wet op meerdere punten niet in acht is genomen, is reeds een zekere genoegdoening gelegen.'* Wat betreft de hoogte van de schadevergoeding had de betrokkene gesteld dat aansluiting zou moeten worden gezocht bij de oriëntatiepunten van het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) in verband met ten onrechte in verzekering of voorlopige hechtenis doorgebrachte tijd in een huis van bewaring. De rechtbank passeerde die stelling echter omdat *'in deze zaak geen sprake is van een verblijf in een instelling in het kader van een strafvorderlijk belang'*. De rechtbank vervolgde: *'Een schadevergoeding laat zich slechts naar billijkheid schatten en een dergelijke schatting behoeft*

¹² Rb. Amsterdam 24 februari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1713.

¹³ Uit art. 7:1 lid 3 sub b Wvzgg volgt dat de burgemeester niet eerder een crisismaatregel neemt dan nadat hij betrokkene, zo mogelijk, in de gelegenheid heeft gesteld om te worden gehoord.

*in beginsel geen nadere motivering. De rechtbank acht al met al een bedrag van € 75 per dag billijk, en zoekt daarvoor aansluiting bij jurisprudentie ex artikelen 22, 28 en 35 Wet Bopz (oud).'*¹⁴

Op 24 februari 2020 oordeelde de Rechtbank Midden-Nederland dat de burgemeester bij het nemen van een crisismaatregel in strijd met art. 7:2 lid 2 Wvzgg had nagelaten zich ervan te vergewissen of de betrokkene een (stam-)advocaat had.¹⁵ De betrokkene had op grond van art. 10:12 lid 1 Wvzgg verzocht om een schadevergoeding van € 150 per dag dat zij van rechtsbijstand verstoken was, te weten vijf dagen vanaf het nemen van de crisismaatregel tot aan de zitting over de voortzetting daarvan. De rechtbank overwoog dat sprake was van een causaal verband tussen de overtreding en de gestelde schade, namelijk *'immateriële schade in de vorm van spanning en onzekerheid'* gedurende die vijf dagen. De rechtbank achtte dit verzoek voldoende toegelicht en gemotiveerd en kende een 'billijke' schadevergoeding van € 75 per dag toe.¹⁶

De Rechtbank Limburg verklaarde op 25 februari 2020 een beroep tegen een crisismaatregel gedeeltelijk gegrond omdat de burgemeester, in strijd met art. 7:2 lid 2 Wvzgg, niet onverwijld een afschrift van zijn beslissing tot het nemen van een crisismaatregel en de afgegeven medische verklaring aan de betrokkene had gezonden. Ook was de betrokkene niet door de burgemeester in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. De betrokkene stelde dat het opleggen van de crisismaatregel tot gevolg had dat zij de

¹⁴ Rb. Noord-Holland 3 februari 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:691.

¹⁵ Op grond van art. 7:2 lid 2 Wvzgg geldt dat de burgemeester onverwijld een afschrift van zijn beslissing tot het nemen van een crisismaatregel en de afgegeven medische verklaring zendt aan betrokkene, de advocaat, de geneesheer-directeur, de inspectie, de officier van justitie en voor zover aanwezig de vertegenwoordiger en de gezinsvoogddijwerker.

¹⁶ Rb. Midden-Nederland 24 februari 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:710.

omgangsregeling met haar kinderen niet kon nakomen. Ook miste zij een reclasseringsafpraak waardoor de schorsing van haar voorlopige hechtenis werd opgeheven en zij korte tijd gedetineerd was. Door die detentie werd ook nog haar huurwoning gedwongen ontruimd. De rechtbank overwoog echter dat onvoldoende was onderbouwd en gebleken dat de door de betrokkene gestelde gevolgen te wijten waren aan de slechts drie dagen durende crisismaatregel. De rechtbank vervolgde: *‘Enkel de schade die het gevolg is van het niet voldoen aan de wettelijke bepalingen, de schade als gevolg van de beroepsgronden die gegrond worden geacht, komt voor toewijzing in aanmerking. Om die reden hoeft de schade niet in een aparte procedure te worden onderbouwd, maar kan de rechtbank een schadevergoeding toekennen die zij billijk acht.’* Gelet op de gegrond verklaarde beroepsgronden achtte de rechtbank, zonder nadere motivering, een eenmalig bedrag van € 200 billijk en kende zulks toe.¹⁷

In de zaak die aanleiding gaf tot de beschikking van de Rechtbank Rotterdam van 2 maart 2020 had de burgemeester erkend ten onrechte te hebben aangetekend dat de betrokkene bedenkingen tegen rechtsbijstand naar voren had gebracht. De rechtbank overwoog, in lijn met de hiervoor besproken beschikking van de Rechtbank Gelderland van 7 februari 2020, dat het achterwege laten van het toevoegen van een advocaat niet leidde tot onrechtmatigheid van de crisismaatregel zelf. Art. 7:2 lid 3 Wvggz ziet immers op rechtsbijstand ná het nemen van de crisismaatregel. De betrokkene had om schadevergoeding in de zin van art. 10:12 lid 1 Wvggz verzocht en stelde voor om voor de hoogte van de schadevergoeding aansluiting te zoeken bij de bedragen die gelden in het strafrecht. Ook deze rechtbank zag geen aanleiding om met die bedragen rekening te houden. De rechtbank overwoog dat die bedragen gelden indien iemand ten onrechte de vrijheid is ontnomen,

¹⁷ Rb. Limburg 25 februari 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:1639.

terwijl daarvan in dit geval geen sprake was. De rechtbank achtte een schadevergoeding van € 50 (voor het niet toevoegen van rechtsbijstand) billijk.¹⁸

Bij beschikking van 9 maart 2020 stelde de Rechtbank Noord-Holland vast dat de betrokkene langer dan de toegestane twaalf uren na afronding van de medische verklaring van de psychiater aan ingrijpende vormen van tijdelijke verplichte zorg onderworpen was geweest, voordat de crisismaatregel werd genomen.¹⁹ De psychiater had de medische verklaring om 13:39 uur ondertekend maar de crisismaatregel werd pas de volgende dag om 09.43 uur door de burgemeester genomen. De betrokkene had op grond van art. 10:12 lid 1 Wvggz verzocht om schadevergoeding ten laste van enerzijds de gemeente, anderzijds de zorginstelling. De te lange duur van de verplichte zorg voorafgaand aan het nemen van de crisismaatregel maakte de genomen crisismaatregel zelf echter niet onrechtmatig, aldus de rechtbank. De rechtbank stelde vast dat de oorzaak van de vertraging in het handelen van de psychiater lag, die nog niet geheel vertrouwd was met de nieuwe procedures. Omdat de burgemeester daarvoor geen blaam kon treffen, oordeelde de rechtbank dat de zorginstelling op grond van art. 10:12 lid 1 Wvggz aansprakelijk was voor de door de betrokkene geleden schade. Onder verwijzing naar de beschikking van dezelfde rechtbank van 3 februari 2020 werden de aangevoerde LOVS-oriëntatiepunten gepasseerd. De rechtbank zocht aansluiting bij de vroegere Bopz-ju-

¹⁸ Rb. Rotterdam 2 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:2007.

¹⁹ Op grond van art. 7:3 lid 2 Wvggz kan de verplichte zorg die voorafgaand aan het nemen van een crisismaatregel wordt verleend een periode bedragen van ten hoogste achttien uren als geheel, en niet meer dan twaalf uur te rekenen vanaf het moment dat betrokkene door een psychiater wordt onderzocht ten behoeve van de medische verklaring.

risprudentie en achtte een bedrag van € 75 per dag billijk.²⁰

In de zaak die aanleiding gaf tot de beschikking van de Rechtbank Overijssel van 10 maart 2020 volgde uit de beschikking van de burgemeester dat de betrokkene bedenkingen tegen rechtsbijstand naar voren had gebracht. De rechtbank oordeelde echter dat de burgemeester niet zonder meer had kunnen aannemen dat de betrokkene in staat was de gevolgen van zijn bedenkingen te overzien en dat hij voor zijn eigen belangen kon opkomen, gelet op zijn psychische stoornis ten tijde van de crisismaatregel. Nu de betrokkene hierdoor verstoken was geweest van rechtsbijstand, vorderde hij schadevergoeding als bedoeld in art. 10:12 lid 1 Wvvgz. De rechtbank kende een schadevergoeding toe, 'naar redelijkheid en billijkheid' vastgesteld op een vast bedrag van € 250.²¹

Op dezelfde datum gaf dezelfde rechtbank voor een vergelijkbare situatie een beschikking met dezelfde motivering als in de hiervoor besproken beschikking. Ook in dit tweede geval werd aan de betrokkene een vast bedrag van € 250 toegekend, omdat de burgemeester ten onrechte geen advocaat aan de betrokkene had toegevoegd.²² Inhoudelijk bestond er wel verschil tussen de feiten die aanleiding gaven tot deze twee beschikkingen: in het eerste geval stelde de betrokkene zich op het standpunt *zeven* dagen gedwongen opgenomen te zijn geweest; in het tweede geval ging het om een gedwongen opname van *zes* dagen. Toch heeft de rechtbank in beide kwesties een gelijk bedrag aan schadevergoeding toegekend.

Ook de Rechtbank Midden-Nederland achtte bij beschikking van 13 maart 2020 een schadevergoeding van € 250 billijk. In deze zaak had de rechtbank een crisismaatregel mondeling

verlengd tot 4 februari 2020, maar pas op 6 februari 2020 de schriftelijke beschikking afgegeven. Daardoor was onduidelijkheid ontstaan over de einddatum van de crisismaatregel, als gevolg waarvan de officier van justitie te laat bij de rechtbank om een zorgmachtiging had verzocht en niet-ontvankelijk werd verklaard. Omdat de betrokkene dientengevolge drie dagen zonder wettelijke grondslag op de gesloten afdeling van een psychiatrisch ziekenhuis opgenomen was geweest, vorderde zij op grond van art. 10:12 lid 3 Wvvgz primair € 450 (te weten € 150 per dag), subsidiair € 440 (te weten een basisbedrag van € 200 en € 80 per dag), meer subsidiair 'een passend bedrag'. De rechtbank overwoog dat voldoende was toegelicht dat de betrokkene immateriële schade had geleden in de vorm van spanning en onzekerheid en achtte een schadevergoeding van € 250 billijk, ten laste van de Staat.²³

In haar beschikking van 18 maart 2020 overwoog de Rechtbank Rotterdam ten slotte dat de burgemeester aan de betrokkene een advocaat had moeten toevoegen. Uit een geluidsfragment van het hoorgesprek tussen de betrokkene en een medewerker van de burgemeester (die namens de burgemeester het horen had uitgevoerd)²⁴ was weliswaar gebleken dat de betrokkene had aangegeven géén advocaat te willen, maar bleek volgens de rechtbank niet dat de betrokkene zélf bedenkingen tegen bijstand van een advocaat naar voren had gebracht. Daarbij betrof de rechtbank dat de betrokkene

²³ Rb. Midden-Nederland 13 maart 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:994.

²⁴ Uit art. 7:1 lid 3 sub b Wvvgz volgt dat het de burgemeester is die de betrokkene, zo mogelijk, in de gelegenheid moet stellen om te worden gehoord. Dat kan ook worden gedaan door de wethouder, als de burgemeester de wethouder daartoe heeft gemandateerd op grond van art. 7:1 lid 2 Wvvgz. Tevens kan het horen, in opdracht van de burgemeester, plaatsvinden door de instantie waar de betrokkene zich in de gegeven omstandigheden bevindt (*Kamerstukken II* 32399, nr. 25, p. 173).

²⁰ Rb. Noord-Holland 9 maart 2020,

ECLI:NL:RBNHO:2020:1856.

²¹ Rb. Overijssel 10 maart 2020,

ECLI:NL:RBOVE:2020:1273.

²² Rb. Overijssel 10 maart 2020,

ECLI:NL:RBOVE:2020:1275.

pas 17 jaar was en zich in een zeer kwetsbare situatie had bevonden. Dat geen advocaat was toegewezen maakte evenwel nog niet dat de afgegeven crisismaatregel onrechtmatig was, aldus de rechtbank. Wat betreft het verzoek van de betrokkene om ‘*immateriële schadevergoeding*’ had de burgemeester zich op het standpunt gesteld dat dit moest worden afgewezen, maar had hij niet betwist dat de betrokkene immateriële schade had geleden. De rechtbank achtte het aannemelijk dat de betrokkene door het niet naleven van de Wvvgz immateriële schade had geleden. Uit de beschikking volgt niet waaruit die schade had bestaan. Nu de betrokkene één dag verstoken was geweest van rechtsbijstand, achtte de rechtbank een schadevergoeding van € 50 billijk.²⁵

4. Beschouwing

Uit de tot nu toe gepubliceerde beschikkingen kunnen voorzichtig de eerste ‘lijnen’ voor wat betreft schadevergoeding in de Wvvgz-jurisprudentie worden onderscheiden. Ten eerste lijkt op basis van de tot nu toe gepubliceerde jurisprudentie te kunnen worden vastgesteld dat immateriële schade via de schadevergoedingsprocedures van de Wvvgz voor vergoeding in aanmerking komt. Uitdrukkelijk wordt door rechters overwogen dat het niet naleven van bepaalde wetsbepalingen, zoals het in strijd met art. 7:2 lid 3 Wvvgz niet of te laat toekennen van rechtsbijstand, bij de betrokkene kan leiden tot onzekerheid en spanning, waarvoor schadevergoeding wordt toegekend. Rechters lijken daarmee buiten de reguliere maatstaf voor immateriële vergoeding, die vervat is in art. 6:106 BW, te treden. Op grond van die bepaling geldt namelijk dat de benadeelde alleen recht heeft op een naar billijkheid vast te stellen schadevergoeding indien de benadeelde lichamenlijk letsel heeft opgelopen, in zijn eer of goede naam is geschaad of op andere wijze in zijn persoon is aangetast. Dergelijk ‘ander nadeel’ moet dan,

kort gezegd, wel naar objectieve maatstaven zijn onderbouwd.

In de besproken jurisprudentie kennen rechters dus vergoedingen toe voor schade of nadeel dat niet zou passen onder de in art. 6:106 BW genoemde situaties, namelijk vergoeding voor ‘ander nadeel’ dat is gelegen in onzekerheid en spanning. Toekenning van vergoeding voor dergelijk ander nadeel dan ‘6:106-nadeel’ is echter niet nieuw: onder de Wet Bopz werden dergelijke vergoedingen ook al toegekend. Het lijkt er dus op dat rechters na de inwerkingtreding van de Wvvgz verder zijn gegaan met ‘de oude’ praktijk. Uit de Wvvgz of de parlementaire geschiedenis volgt overigens ook niet dat de wetgever heeft beoogd om van de oude praktijk af te wijken.

Uit de tot nu toe gepubliceerde jurisprudentie is niet gebleken van vergoeding van materiële schade. Of rechters ook op dat punt verdergaan met de oude praktijk moet dus nog worden gezien. Overigens volgt ook op dit punt niet uit de wetgeschiedenis dat een afwijking van de oude praktijk is beoogd. Daardoor lijkt er geen reden te bestaan om van de oude praktijk af te wijken.²⁶

Ten tweede lijkt, in het verlengde van het voorgaande, uit de jurisprudentie te kunnen worden afgeleid dat er ter zake van verzoeken om schadevergoeding – zoals gebruikelijk – in beginsel een zekere stel- en bewijsplicht geldt. Dat betekent dat de verzoeker moet motiveren en onderbouwen welke schade er is geleden en dat die schade het gevolg is van het niet naleven van de Wvvgz. Soms gaat de rechter echter over tot toekenning van een schadevergoeding vanwege louter het niet naleven van wetsbepalingen. Zo overwoog de Rechtbank Noord-Holland: *‘In het enkele feit dat de wet op meerdere punten niet in acht is genomen, is reeds een zekere*

²⁵ Rb. Rotterdam 18 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:2404.

²⁶ Zie in dit verband ook Wijne, p. 436-437 en R.B.M. Keurentjes, *De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2019, p. 126.

*genoegdoening gelegen*²⁷ en achtte de Rechtbank Rotterdam het ‘aannemelijk’ dat de betrokkene de (niet nader onderbouwde) immateriële schade had geleden zoals de betrokkene had gesteld.²⁸ De rechter lijkt de betrokkene daarmee dus tegemoet te komen. Ten derde kan worden vastgesteld dat het merendeel van de tot nu toe gepubliceerde beschikkingen ziet op de hiervoor besproken verplichting voor de burgemeester om de betrokkene te voorzien van rechtsbijstand en op (bij het niet in acht nemen daarvan) schadeplichtigheid van gemeenten, ingevolge art. 10:12 lid 1 Wvvgz. Een schending van deze verplichting leidt op zichzelf echter niet tot een onrechtmatig genomen crisismaatregel, met name omdat de in art. 7:2 lid 3 Wvvgz opgenomen verplichting ziet op toevoeging van rechtsbijstand ná het nemen van de crisismaatregel. Schending van deze verplichting leidt dan ook niet (direct) tot een grond voor schadevergoeding. Indien echter wordt gemotiveerd dat deze schending wel heeft geleid tot (immateriële) schade voor de betrokkene, kan dat toch tot toekenning van een schadevergoeding leiden. Gebleken is dat deze schending kan leiden tot toekenning van een ‘billijke’ schadevergoeding van € 50 of € 75 per dag dat de betrokkene van rechtsbijstand verstoken was, of tot toekenning van een eenmalig bedrag van € 200 of € 250. Daarbij sluiten rechters uitdrukkelijk niet aan bij de LOVS-oriëntatiepunten die gelden in het strafrecht,²⁹ onder meer omdat die oriëntatiepunten gelden indien iemand ten onrechte de vrijheid is ontnomen³⁰ en er ook geen sprake is van een verblijf in een instelling in het kader van een strafvorderlijk belang. Wel werd al bij

27 Rb. Noord-Holland 3 februari 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:691.

28 Rb. Rotterdam 18 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:2404.

29 Zie in dit verband ook Wijne, p. 444 en Keurentjes, p. 81.

30 Rb. Rotterdam 2 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:2007.

de eerste beschikking betreffende schadevergoeding in verband met het niet toevoegen van een advocaat uitdrukkelijk aansluiting gezocht bij de jurisprudentie rondom de artikelen 22, 28 en 35 Wet Bopz (oud).³¹

De toekenning van schadevergoeding aan betrokkenen die enige tijd verstoken waren van rechtsbijstand is door het veld niet onopgemerkt gebleven. Inmiddels is het namelijk praktijk dat in Khonraad, het digitale informatie-uitwisselingssysteem voor de uitvoering van onder meer de Wvvgz, standaard wordt aangetekend dat de betrokkene geen bedenkingen tegen bijstand van een advocaat naar voren brengt. De bedoeling van deze standaard toevoeging van een advocaat is dat de kwetsbare positie van de betrokkene zoveel mogelijk wordt beschermd. Daarmee moet bijvoorbeeld worden voorkomen dat aangenomen wordt dat de betrokkene van bijstand wil afzien, terwijl de betrokkene op dat moment door diens psychische stoornis niet de gevolgen van zijn keuze kan overzien. Zie in dit verband ook de beschikking van de Rechtbank Overijssel van 10 maart 2020.³²

Minder uitgekristalliseerd in de jurisprudentie tot nu toe is de rechterlijke beoordeling van een schadevergoedingsverzoek dat gebaseerd is op andere (vermeende) schendingen van de wet, zoals op grond van art. 10:12 Wvvgz mogelijk is. In één van de besproken beschikkingen ging het om een onduidelijke einddatum van een verlengde crisismaatregel, welke onduidelijkheid te wijten was aan de rechtbank en de officier van justitie. Daarvoor werd door de rechter een schadevergoeding van € 250 ten laste van de Staat toegekend. In een andere kwestie was sprake van het te lang verlenen van verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel, als gevolg van onzorgvuldigheid van de psychiater, waarvoor een schadevergoeding van € 75 per

31 Rb. Noord-Holland 3 februari 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:691.

32 Rb. Overijssel 10 maart 2020, ECLI:NL:RBOVE:2020:1273.

dag ten laste van de zorginstelling werd toegekend. In de hoogte van deze toegekende schadevergoedingen is tot nu toe weinig lijn te ontdekken. De toegekende bedragen verschillen van elkaar en worden soms per dag en soms als eenmalig bedrag toegekend. Daardoor staan de bedragen niet altijd in verhouding tot de duur van de schending van de bepaling. Enerzijds lijkt dat in lijn te zijn met de maatstaf van de billijkheid, anderzijds zou het de transparantie, de rechtszekerheid en de rechtsgelijkheid ten goede komen als op dit punt oriëntatiepunten of een (vorm van) forfaitair stelsel worden ontwikkeld.

Al met al lijkt het erop dat rechters in de tot nu toe gepubliceerde beschikkingen met de inwerkingtreding van de Wvvgz en de daarin vervatte schadevergoedingsregeling geen aanleiding hebben gezien om af te wijken van hetgeen gebruikelijk was onder de vroegere Wet Bopz. Over het algemeen wordt tot nu toe geen striktere maatstaf gehanteerd voor de beoordeling van schadevergoedingsverzoeken, ook niet voor wat betreft de hoogte van de toegekende bedragen.

Over de auteur

Mr. J.F. (Jeffrey) Groen
Juridisch medewerker gezondheidsrecht bij
Holla Advocaten.

29. Wvvgz: Horen door de burgemeester, meer dan een inspannings- verplichting?

Adger Hondius

Inleiding

Toen de Wet Bopz in 2007 werd geëvalueerd, kwam de rol van de burgemeester er niet onverdeeld positief uit: 'De burgemeester heeft als uitvoerder van de IBS-procedure inhoudelijk nauwelijks meerwaarde. In vrijwel alle gevallen conformeert de burgemeester zich aan het geneeskundig advies dat in het kader van de procedure wordt verstrekt.'¹ Er werd zelfs een suggestie gedaan een andere autoriteit voor de acute procedure in te gaan zetten, bijvoorbeeld de officier van justitie. Inmiddels weten we dat de burgemeester anno 2020 nog volop betrokken is bij de crisismaatregel. Hij neemt een besluit tot een crisismaatregel in het geval er sprake is van dusdanig onmiddellijk dreigend nadeel dat een zorgmachtiging (ZM) niet kan worden afgewacht. Niets nieuws onder de zon zou je zeggen, net als in de Bopz-tijd. Er is echter wél een nieuw element in deze Wvvgz-procedure ingebracht in de vorm van art. 7:1 lid 3 b: 'de burgemeester neemt niet eerder een crisismaatregel dan nadat hij: a)... en b) betrokke, zo mogelijk, in de gelegenheid heeft gesteld om te worden gehoord'. Al voor de start van de Wvvgz – per 1 januari 2020 – was dit 'horen door de burgemeester' een belangrijk discussie-item: onzekerheid over de rolverdeling en verantwoordelijkheden, maar ook over de vorm en inhoud van het horen zelf. Daarnaast

1 De positie van de burgemeester (3.4.3, p. 34-36) in *Evaluatierapport: voortschrijdende inzichten*. Derde evaluatiecommissie van de Wet Bopz, voorzitter mr. dr. R.B.M. Keurentjes, 23 april 2007.